

Miljøverndepartementet
P.B. 8013 Dep
0030 Oslo

Vår dato:
20.05.2010
Vår ref:
ÅK 2010/00044

Høringsuttalelse - Klimakur 2020

Norsk Landbrukssamvirke er interesseorganisasjon for samvirkeforetakene i landbruket. Blant medlemsorganisasjonene er TINE BA, Nortura BA, Norske Felleskjøp, Hoff Norske Potetindustrier, Norges Skogeierforbund samt en rekke andre samvirkeorganisasjoner innen avl, bank og forsikring. Samlet omsetter foretakene under NL for om lag 62 milliarder kroner og sysselsetter rundt 18500.

Det er et viktig og nødvendig arbeid som er igangsatt i Klimakur 2020. Landbrukssamvirket vil ta sin del av ansvaret for få ned de norske klimagassutslippene. En av utfordringene vil være å fø verdens befolkning.

Høsten 2009 ble landbrukets klimamelding (St.meld. nr. 39) vedtatt av Stortinget. Norsk Landbrukssamvirke legger til grunn at St. meld. nr. 39 har trukket opp retningslinjene for klimatiltak innen landbruket. I Klimakur 2020 trekkes det frem en del mulige tiltak som går på tvers av etablert norsk landbrukspolitikk. Norge må øke matproduksjonen ganske betydelig i de kommende årene for å kunne opprettholde selvforsyningsgraden på dagens nivå. Norsk Landbrukssamvirke er derfor særdeles betenkt til innføring av tiltak som vil være et hinder for å nå målet om opprettholdelse av selvforsyningsgraden.

Norsk Landbrukssamvirke mener at klimatiltak myntet på næringsmiddelindustrien må ta hensyn til at den er en konkurranseutsatt næring. Innføringen av særnorske klimatiltak vil svekke industriens konkurransekraft betydelig. I stedet må det fokuseres på kostnadseffektive klimatiltak, og rammebetingelsene for norsk industri må være minst like gode som våre utenlandske aktører har på dette feltet.

Jordbruk

Under jordbrukssektoren i Klimakur 2020 er det utredet tiltak som samlet sett gir en utslippsreduksjon på 1,2 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2020. Klimakur 2020 vurderer flere tiltak enn det som ble gjort i LMDs klimamelding. I LMDs melding var det forutsetning for analysen at klimatiltak skulle være gjennomførbare innenfor hovedlinjene i dagens landbrukspolitikk. I Klimakur 2020 sies det uttrykkelig at analysen kan omfatte tiltak som strider mot landbruks- og matpolitikken.

Målt etter hvor store utslippsreduksjoner de enkelte tiltakene kan utløse, er biokull det klart viktigste enkelt tiltaket som Klimakur 2020 trekker frem under jordbrukssektoren. Biogassproduksjon er det nest største tiltaket. Andre tiltak som gir reduksjoner av stor betydning er optimalisering av spredningstidspunkt og metode for gjødsling med husdyrgjødsel, redusert norm for gjødsling, drenering og redusert jordpakking, stans i nydyrking av myr, flis som fyringserstatning i veksthus og innblanding av 10 prosent biodiesel i merket diesel.

Virkemidler som er vurdert for jordbrukssektoren i Klimakur 2020:

- Juridiske virkemidler: Klimakur 2020 peker på at spredetidspunkt kan innskjerpes. Det sies videre at det bør vurderes å innføre et krav om at gjødselplan følges opp og dokumenteres. Dessuten bør det vurderes et forbud mot nydyrking av myr.
- Økonomiske virkemidler over jordbruksoppgjøret. Klimakur 2020 skisserer at omfordeling av midler fra jordbruksoppgjøret kan gi utslippsreduksjoner. Dette kan eksempelvis skje ved å redusere areal- og kulturlandskapstilskudd og ved å innføre tilskudd til karbonbinding i jord, støtte til redusert nitratavrenning eller lystgassutslipp. Klimakur 2020 sier videre at transportstøtten bør vurderes da denne kan bidra til produksjon med høy transportintensitet i områder med lang transportavstand. Det sies videre at det kan være en mulighet å opprette et fond for å utløse de mest kostnadseffektive tiltakene innenfor jordbrukssektoren. Klimakur 2020 sier også at det bør vurderes å innføre en CO₂-avgift på konkurrerende energibærer til biogass. Kunstgjødselavgift trekkes også frem i Klimakur 2020 som et mulig virkemiddel.

Norsk Landbrukssamvirke forholder seg til at Stortinget nylig har vedtatt en stortingsmelding om landbruk og klima.

Industri

Klimakur 2020 identifiserer utslippsreduksjoner frem mot 2020 for industrien på til sammen 4,35 millioner tonn CO₂-ekvivalenter (med CCS økes tallet til 5,85).

For næringsmiddelindustrien er det vurdert mest å hente fra to tiltak:

- Energieffektivisering
- Overgang fra olje til bioenergi. Det er også vurdert en overgang fra olje til fjernvarme.

Virkemidler:

Kvotestystemet er det viktigste virkemidlet i dag, og vil sannsynligvis bli utvidet til å gjelde mesteparten av den landbaserte industrien i 2013.

I Klimakur 2020 vurderes det hvordan ulike virkemidler kan benyttes for å få til de ønskede utslippsreduksjoner fra industrien. Fire ulike veier er vurdert:

- En fortsettelse av dagens virkemidler.
- CO₂-avgift for industrien i tillegg til kvotestystemet.
- En skjerpelse av forurensingsloven. Dette kan for eksempel skje ved at myndighetene kan fastsette et forbud mot bruk av fossile energibærere til stasjonærforbrenning i industrien.
- Avtale og klimafond i tillegg til kvotestystemet. Fondet skal betales av industrien selv, og finansiere tiltak til klimareduksjoner.

Norsk Landbrukssamvirke mener det er viktig og riktig å satse på å erstatte fossil energi med bioenergi. Dette forutsetter imidlertid at de riktige forutsetningene er på plass. I en utfasingsstrategi for fossil energi må norsk næringsmiddelindustrien ikke påføres kostnader som industri i konkurrerende land ikke har. Konkurransen til næringsmiddelindustrien må ikke svekkes ved særnorske klimatiltak.

Transport

Klimakur 2020 skisserer at det er mulig å oppnå en utslippsreduksjon i størrelsesorden 3-4,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2020 for transportsektoren. Hovedsakelig kan reduksjoner skje ved på følgende måte:

- Økt innslag av biodrivstoff (1,8-1,9 millioner tonn)
- Bedret kjøretøyteknologi (0,8 millioner tonn)
- Utbygging av kollektivtransport kombinert med sterke avgiftsøkninger på bil- og flytrafikk (1,2-1,4 millioner tonn)

Basisalternativet for biodrivstoff forutsetter 10 prosent innbanding av biodrivstoff i alle transportformer i 2020.

- 100 prosent CO₂-gevinst (alt er importert).
- Klimakur 2020 forutsetter sertifisering av biodrivstoffet.

Andre mulige tiltak som skisseres for transportsektoren i Klimakur 2020:

- Økt samordning av varetransporten kan føre til reduserte klimagassutslipp.
- Mer gods føres over på jernbane.
- Med innføringen av modulvogntog kan tre av dagens vogntog overføres til to modulvogntog. Det fryktes at det kan medføre en overgang av gods fra bane til vei.

Norsk Landbrukssamvirke mener økt samordning av varetransporten for varer som kjøtt og melk kan være noe mer utfordrende. Melk og kjøtt er ferskevarer som krever stor grad av regularitet. Dessuten er dette ofte enveisvaretransport som til dels krever spesialtilpassete biler. Det er viktig at det satses på jernbanen, og at det arbeides for å få mer gods på bane. Etter vår mening er det også viktig at det på permanent basis åpnes for bruk av modulvogntog på stamveinettet. Transporten er økende og kapasiteten på jernbanen er sprengt. Ettersom dette vil være situasjonen i mange år fremover, vil ikke modulvogntog medføre en svekkelse av godstransport på jernbane.

Etter vår oppfatning er det viktig at biodrivstoffimport blir sertifisert, og at hensynet til lokalmiljø og verdens matressurser veier tungt i vurderinger omkring denne importen.

Skog

Klimakur 2020 viser til et potensiale for økt binding av karbon i skog på opptil 12,3 mill. tonn. Dette er knyttet til tettere foryngelser, skogreising, planteforedling og gjødsling.

Klimakur peker på en rekke mulige virkemidler for å realisere potensialet i skogbruket. Et mulig virkemiddel som Klimakur 2020 trekker frem, er gjeninnføring av 28 prosent skatt på næringsinntekt fra skog eller innføring av et eget skogbruksfradrag. Klimakur 2020 peker også på at bruk av lovverket kombinert med tilskudd kan være en mulighet for å sikre optimal plantetetthet.

I skograpporten har en lagt et helhetlig perspektiv til grunn der en ser binding av CO₂ i sammenheng med effektene av å bruke trevirke. Effektene av økt bruk av trevirke er imidlertid kun konkretisert som tiltak i de andre sektorene. Her er økt produksjon og bruk av fornybar energi et helt sentralt tiltak. Bruk av biomasse blir vurdert som et av de aller viktigste klimatiltakene i en rekke sektorer. Det gjelder blant annet bruk av biodrivstoff i transportsektoren, bruk av trekull som reduksjonsmiddel i metallindustrien og bruk av bioenergi i byggsektoren. Også bruk av tre i stedet for mer klimabelastende materialer er trukket fram, men i mindre grad enn bruk av biomasse som energi. De sektorvise tiltakene viser at det er et behov for 20TWh fra biomasse. Dette tilsvarer 10 mill. m³ trevirke.

Norsk Landbrukssamvirke mener at Klimakur 2020 peker på mange positive tiltak for skogbruket. Etter vår mening er det positivt at Klimakur 2020 viser at satsing på skogbruket vil være viktig faktor for å nå de nasjonale målene for klimagassreduksjoner.

Fluorholdig klimagasser i produkter

Fluorholdige klimagasser omfatter i all hovedsak HFK som brukes som kuldemedium i kjøle- og fryseanlegg, varmepumper og luftkondisjoneringsanlegg i biler. Klimakur 2020 legger til grunn at innenfor denne sektoren er det mulig å oppnå en utslippsreduksjon på ca. 0,5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 2020. I dag utgjør utslipp av HFK-gasser om lag 1 prosent av de norske utslippene. Klimakur 2020 skisserer at reduksjonene kan realiseres på følgende måte:

- Erstatte HFK med naturlige kuldemedier.
- Benytte HFK-gasser med relativt lav global oppvarmingspotensial.
- Redusere fyllingsbehovet ved å redusert mengde kuldemedium i anlegg og færre potensielle lekkasjepunkter.
- Lekkasjekontroll og oppsamling.

Dette vil i all vesentlighet omfatte de om lag 14000 gårdsmelketankene, samt noe kjølemedier i industrien og transporten, og kjølemøbler i butikk.

Norsk Landbrukssamvirke mener det er viktig at eventuelle tiltak gir forutsigbarhet og at norsk industri får rammevilkår minst på lik linje med hva våre utenlandske aktører har på dette feltet.

Premisser og vurderinger omkring klimatiltak

Norsk Landbrukssamvirke forholder seg til Stortingets vedtatte klimamelding for landbruket. Vi er svært betenkt til klimatiltak som går på tvers at etablert landbrukspolitik.

I et mat- og klimaperspektiv er det viktig at norske arealer holdes i hevd og er basis for leveranser av norske kvalitetsråvarer. Transportstøtte er en forutsetning for å ta de norske arealene i bruk. Målet om et aktivt landbruk i hele landet forutsetter at de utjevnes for avstandsulemper.

Norsk landbrukssamvirket mener at matproduksjon, biologisk mangfold og binding av karbon i jord og skog kan bli ivaretatt best med et aktivt landbruk i hele landet. Landbruket, som til dels Klimakur 2020 peker på, besitter store ressurser av fornybar energi. Det er viktig at det etableres økonomiske rammevilkår slik at disse tas bedre i bruk.

Klimakur 2020 beskriver et betydelig mulighetsrom for biogass og biokull. Norsk Landbrukssamvirke synes i utgangspunktet at det er bra at det trekkes opp høye ambisjoner for både biogass og biokull. Realiseringen av prosjekter i stor skala innenfor disse områdene krever imidlertid at det settes av store ressurser til forskning og utvikling. Det er viktig at det gjøres en samfunnsøkonomisk vurdering av ulike bruksområder for biomasse med den hensikt å finne ut hva som gir en mest optimal utnyttelsesgrad av biomassen. Matavfall som kan benyttes til dyrefôr bør fortsatt brukes til dette hvis dette samlet sett er mest lønnsomt for næringen, og det samtidig er forsvarlig i et mattrygghets perspektiv. Satsningen på biomasse må følges opp med økonomiske virkemidler slik at dette ikke blir en tilleggsbelastning for en allerede presset næring.

Næringsmiddelindustrien er avhengig av en jevn tilgang av norske råvarer. Av hensynet til en sikker råvareproduksjon og aktivitet i hele landet er Norsk Landbrukssamvirke derfor svært betenkt til et forslag om å snu store deler av virkemiddelbruken i jordbruksoppkjøret mot klimatiltak. En innføring av en høy gjødselavgift stiller vi oss også tvilende til. For å

kunne øke norsk jordbruksproduksjon vil gjødsel måtte inngå som et virkemiddel. Optimalisering av mineral – og husdyrgjødsling kan være et fornuftig tiltak. Regelverket for bruk av husdyrgjødsling må imidlertid ikke bli så strengt at det i realiteten svekker bruken av den viktige ressursen som husdyrgjødselen representerer. En riktig og fornuftig bruk av husdyrgjødsel kan også i noen tilfeller bety at det blir et redusert behov for benyttelse av mineralgjødsel.

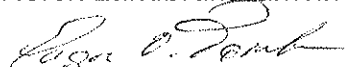
Norsk Landbrukssamvirke stiller seg ikke bak et totalforbud for nydyrking av myr. Det er mange typer myr, og en nydyrking av myr vil derfor kunne slå svært ulikt ut i et klimaperspektiv. Det er dessuten viktig å påpeke at Norge vil stå overfor en stor utfordring for å opprettholde selvforsyningsgraden fra jordbruksråvarer. For å øke norsk matproduksjon må myr derfor være en ressurs som også må kunne benyttes.

For å kunne foredle norske jordbruksråvarer er det viktig at det ved siden av en industripolitikk føres en klimapolitikk som gir rammer for å utvikle en robust og innovativ næringsmiddelindustri. Det vil si at det må legges vekt på en politikk hvor fokuset er på kostnadseffektive tiltak og at det ikke innføres særnorske tiltak som medfører konkurranseulempet for industrien. Næringsmiddelindustrien er i likhet med annen industri også konkurranseutsatt.

I dag står fornybar norsk vannkraft for det meste av varmeproduksjonen i landbrukssamvirke. En overgang til fossil gass eller andre fossile løsninger må unngås. Det er derfor viktig at norsk industri får rammevilkår på lik linje med hva våre utenlandske aktører har for bruk av fornybare energikilder.

Energibruk og muligheter for energieffektivisering i næringsmiddelindustrien er vurdert som betydelig i Klimakur 2020. Hvis kilden for denne vurderingen, er en studie som ENOVA utarbeidet i 2007, vil vi påpeke at rapporten undervurderer kostnadene knyttet til å gjennomføre energieffektiviseringstiltak. Erfaringene så langt tyder på at kostnadene for næringsmiddelindustrien vil være vesentlig høyere enn det ENOVA har kommet frem til.

Med vennlig hilsen
Norsk Landbrukssamvirke

Eugén Tømte
Direktør

Åge Klepp
Rådgiver